

7 - Perzisch: een woordje uitleg

Fārsi فارسی

Dari دری

Fārsi-e Dari فارسی دری

Tāġiki تاجیکی

Doelstelling: Een korte toelichting geven bij een van de talen gesproken door een groot aantal vluchtelingen

Begrijpen hoe de Perzische talen zijn opgebouwd, kan een stevige hulp zijn om de moeilijkheden te begrijpen die Perzischsprekenden ondervinden wanneer ze een nieuwe taal leren. Zo kom je ook te weten welke aspecten relatief makkelijk zijn voor hen. Vluchtelingen zullen het ook waarderen als je hen vraagt je te helpen bij de juiste uitspraak van persoonsnamen of plaatsen en als je op zijn minst een paar woorden of zinnestjes in hun talen tracht te zeggen (zie 'Oorspronkelijke taal').

Waar worden de talen gesproken?

Wereldwijd spreken ongeveer 130 miljoen mensen Perzisch en voor zowat 70 miljoen onder hen is dit de moedertaal. De benamingen Farsi en Dari zijn historisch gezien equivalenten, maar Dari komt voornamelijk voor in Afghanistan, naast het Pasjtoe. De variant Tadzjieks wordt hoofdzakelijk gesproken in Tadzjikistan.

Het Perzisch is de officiële taal in Iran, Afghanistan (samen met het Pasjtoe) en in Tadzjikistan. Het is een minderheidstaal in Oezbekistan, in delen van Kazachstan, Kirgizië, Turkmenistan, Rusland, Pakistan en China. Het Perzisch wordt ook gesproken door migranten overal ter wereld, voornamelijk in Noord-Amerika, Israël en Bahrein.

Wat het Perzisch zo bijzonder maakt, is dat de taal zich heeft kunnen handhaven tegenover de heerschappij van het Arabisch en een van de weinige overblijvende talen is in het Midden-Oosten en in Centraal-Azië.

De Ottomaanse heersers en de Mongoolse leiders in India kozen tijdelijk voor het Perzisch als hof- en correspondentietaal toen het volledige taalgebied onder buitenlands bewind stond.

Dat het Perzisch de voorkeur kreeg, wordt vaak toegeschreven aan de poëtische en beschrijvende kracht van de taal.

Ontleningen

Sommige courante woorden in het Nederlands zijn ontleend aan het Perzisch, bv.

- bazaar: bāzār,
- caravan: kārewān,
- magiër: moġ,
- paradijs: pardis.

Enkele eigenaardigheden in het Perzisch schrift

Het Perzisch schrift bestaat in wezen uit het Arabisch alfabet. Net zoals het Arabisch is het Perzisch een lopend schrift dat van rechts naar links geschreven en gelezen wordt. Het Arabisch alfabet telt 28 letters en werd in het Perzisch uitgebreid met de letters p, g, ž en č. In Tadzjikistan gebruikt men evenwel het cyrillisch alfabet.

Enkele zinnnetjes in het Perzisch

Goeiemorgen!	صبح بخیر sobh bexejr
Hallo!	روز بخیر ruz bexejr
Tot ziens!	خداحافظ xodā hāfez
Hoe gaat het met jou/u?	حالت چطور؟ hālet četore? četori?
Ja	بله bale
Nee	نه na
Dank u	مهرسی، سپاس، تشکر، ممنون mersi, sepās, tašakkor, mamnun
Welkom!	خوش آمدی xoš āmadid!

Cijfers

1	jek	۱
2	do	۲
3	se	۳
4	čāhār	۴
5	panğ	۵
6	šeš	۶
7	haft	۷
8	hašt	۸
9	noh	۹
10	dah	۱۰

Zinsbouw

In het Perzisch staat het werkwoord achteraan in de zin. De woordvolgorde wordt ook bepaald door het belang van de verschillende elementen in de zin. Het belangrijkste element, meestal het onderwerp, komt vooraan in de zin.

Wanneer een vraag niet met een vraagwoord begint, kun je uit de intonatie of uit de context afleiden dat er een vraag wordt gesteld. De geschreven taal maakt geen gebruik van vraagtekens of uitroepetekens en in sommige gevallen schrijft men geen punt achter een zin.

Fragment uit een Perzisch gedicht

Lag de wereld maar in mijn handen
Ik zou haar naar het einde der tijden brengen
En een betere wereld scheppen
Waarin iedereen zijn stuk van de koek krijgt

گر بر فلک‌م دست بدمی چون یزدان
gar bar falakam dast bodi čun jazdān
برداشت‌می من این فلک را ز میان
bardāštami man in falak rāʔze mijān
وز نو فلکی دگر چنان ساخت‌می
waz no falaki degar čonān sāxtami
کازاده به کام دل رسیدی آسان
kāzāde be kām-e del residi āsān
خی‌آم، قرن ششم خورشیدی
(xajjām, ġarn-e šešom xoršidi)

Omar Khayyam, 11de/12de eeuw (Rinner, Horst (2007). *Mystieke Rubaiyate – Omar Khayyam / Kwatrijnen van de levensvreugde*. Graz: M+N Medienverlag).

Bron: "Sprachensteckbrief Perzisch", Schule Mehrsprachig, Eine Information des Bundesministeriums für Unterricht, Kunst und Kultur – © Nassim Sadaghiani (vertaald en aangepast naar het Engels).